

ДОСЛІДНИЦЬКА СЛУЖБА
ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

**Путівник рішень Суду ЄС (Євродайджест),
прийнятих у березні 2026 року***

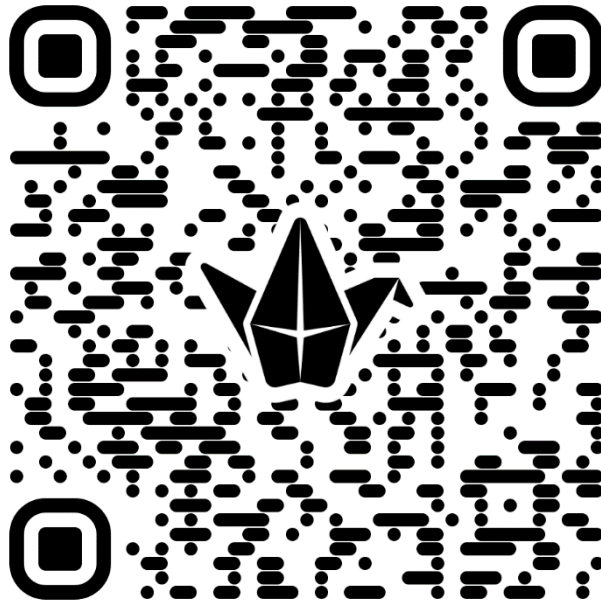
Путівник містить огляди рішень Суду ЄС, прийнятих у березні 2026 року, які тлумачать окремі положення актів права ЄС.

Рішення Суду ЄС розглядаються як прецеденти та є частиною *acquis* ЄС. Окремі рішення Суду ЄС містять роз'яснення (тлумачення) щодо правильного розуміння та застосування актів права ЄС й установчих договорів Європейського Союзу. Ці рішення є важливими в контексті імплементації положень права ЄС у національне законодавство.

Вивчення рішень Суду ЄС та інших інтерпретаційних документів ЄС щодо імплементації відповідних актів права ЄС є складником аналізу відповідності зобов'язанням держави у сфері європейської інтеграції та праву ЄС.

Для ознайомлення з Путівником перейдіть за посиланням:

<https://padlet.com/rservvru/2026-9v1m2mf63os4nds5>

ЗМІСТ

Загальні, фінансові та інституційні питання	4
Захист довкілля, прав споживачів та здоров'я	7
Оподаткування	11
Простір свободи, безпеки та правосуддя	13

Загальні, фінансові та інституційні питання

Рішення Суду від 19 березня 2026 року (Справа С-649/23, клопотання про винесення попереднього рішення відповідно до статті 267 ДФЄС Вищого суду касації та правосуддя (Румунія))¹.

Предмет справи. Предметом справи є клопотання про винесення попереднього рішення щодо тлумачення статті 2(а) Директиви 2001/29/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 22 травня 2001 року про гармонізацію деяких аспектів авторського права та суміжних прав в інформаційному суспільстві², а також положень Директиви Європейського Парламенту та Ради 2006/116/ЄС від 12 грудня 2006 року про строк дії авторського права та деяких суміжних прав³.

Спір у національному суді стосувався правового захисту так званого критичного видання твору, підготовленого на основі тексту, що перейшов у суспільне надбання, та доповненого редакторськими правками, коментарями й науковою термінологією.

Національний суд звернувся до Суду ЄС із таким питанням:

- чи слід статтю 2(а) Директиви 2001/29/ЄС тлумачити таким чином, що критичне видання твору, спрямоване на відновлення тексту оригіналу на основі рукопису та доповнене коментарями й відповідним критичним апаратом, може вважатися твором, що охороняється авторським правом.

Висновки Суду. Суд зазначає, що відповідно до статті 2(а) Директиви 2001/29/ЄС об'єктом правового захисту є лише ті результати діяльності, які становлять «власну інтелектуальну творчість автора».

Згідно з усталеною практикою Суду твір може підлягати захисту за умови, що він є результатом вільних і творчих рішень автора та відображає його особистість. Водночас просте відтворення або відновлення наявного тексту, навіть із застосуванням технічних або наукових методів, саме по собі не є достатнім для визнання такого результату «твором» у розумінні права ЄС.

Суд підкреслив, що критичне видання може підлягати правовому захисту лише за умови, що редакторські втручання, коментарі або структура такого видання містять достатній рівень творчості й не зводяться до суто технічної або наукової діяльності.

---

¹ Judgment of the Court (First Chamber) of 19 March 2026 (Case C-649/23, request for a preliminary ruling under Article 267 TFEU from the Înalta Curte de Casație și Justiție (High Court of Cassation and Justice, Romania). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62023CJ0649>

² Directive 2001/29/EC of the European Parliament and of the Council of 22 May 2001 on the harmonisation of certain aspects of copyright and related rights in the information society. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2001/29/oj/eng>

³ Directive 2006/116/EC of the European Parliament and of the Council of 12 December 2006 on the term of protection of copyright and certain related rights. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2006/116/oj/eng>

З огляду на це Суд дійшов висновку, що статтю 2(а) Директиви 2001/29/ЄС слід тлумачити таким чином, що критичне видання твору, який є частиною суспільного надбання, може вважатися об'єктом авторського права лише за умови, що воно є результатом власної інтелектуальної творчості автора, яка проявляється у вільних і творчих рішеннях і виходить за межі суто технічної чи наукової роботи.

Рішення Суду від 19 березня 2026 року (Справа С-870/24, клопотання про винесення попереднього рішення відповідно до статті 267 ДФЄС Регіонального адміністративного суду (Латвія))⁴.

Предмет справи. Клопотання про винесення попереднього рішення стосується тлумачення статті 1 та статті 3(3) Додатка I до Регламенту Комісії (ЄС) № 651/2014 від 17 червня 2014 року про визнання окремих категорій допомоги сумісними із внутрішнім ринком відповідно до статей 107 та 108 Договору про функціонування Європейського Союзу зі змінами, внесеними Регламентом Комісії (ЄС) 2020/972 від 2 липня 2020 року (далі – Регламент (ЄС) № 651/2014)⁵.

Клопотання подано в межах провадження між Valsts ieņēmumu dienests (Національна податкова служба Латвії, далі – податкова служба) та SIA «OUTLETICO» (далі – Outletico), компанією, зареєстрованою за латвійським законодавством, щодо рішення, яким податкова служба зобов'язала Outletico повернути допомогу, що, як стверджується, була незаконно отримана в контексті кризи у сфері охорони здоров'я, пов'язаної з пандемією COVID-19.

Регіональний адміністративний суд (Латвія) вирішив призупинити провадження для попереднього вирішення таких питань:

- чи слід тлумачити статтю 1 та статтю 3(3) Додатка I до Регламенту (ЄС) № 651/2014 так, що фізичну особу, яка володіє акціями підприємства, також слід вважати підприємством;

- чи впливає на відповідь на попереднє запитання той факт, що національне законодавство відносить прийняття певних рішень щодо управління підприємством до компетенції зборів акціонерів; чи є сама по собі така обставина достатньою підставою для висновку, що фізична особа, яка володіє акціями підприємства (контрольним пакетом), прямо чи опосередковано впливає на управління підприємством і відповідно здійснює господарську діяльність або бере участь у ній – без необхідності оцінювати, чи бере ця особа фактичну участь в управлінні підприємством;

- чи слід тлумачити четвертий підпункт статті 3(3) Додатка I до Регламенту (ЄС) № 651/2014 таким чином, що поняття «пов'язані підприємства», зокрема у

⁴ Judgment of the Court (Ninth Chamber) of 19 March 2026 (Case C-870/24 request preliminary ruling under Article 267 TFEU from the Administratīvā apgabaltiesa (Regional Administrative Court, Latvia)). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62024CJ0870>

⁵ Commission Regulation (EU) No 651/2014 of 17 June 2014 declaring certain categories of aid compatible with the internal market in application of Articles 107 and 108 of the Treaty Text with EEA relevance. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02014R0651-20230701>

формулюванні «підприємство, яке є акціонером або членом іншого підприємства та одноосібно контролює, відповідно до угоди з іншими акціонерами або членами цього підприємства, більшість голосів акціонерів або членів у цьому підприємстві», охоплює також ситуацію, коли фізична особа, яка є акціонером і володіє більшістю голосів у одному підприємстві, опосередковано контролює інше підприємство через це перше підприємство, що, своєю чергою, фактично є володінням більшістю голосів в іншому підприємстві.

Висновки Суду. Статтю 1 та статтю 3(3) Додатка I до Регламенту (ЄС) № 651/201 слід тлумачити таким чином, що:

- фізична особа, яка володіє контрольним пакетом акцій, що забезпечує їй більшість голосів акціонерів у підприємстві, не може лише на цій підставі вважатися такою, що сама здійснює господарську діяльність, і, отже, є суб'єктом підприємницької діяльності у розумінні статті 1 Додатка I, через що ці підприємства опосередковано пов'язані між собою у значенні третього підпункту статті 3(3) цього Додатка;

- така фізична особа може бути кваліфікована як суб'єкт підприємницької діяльності для цих цілей лише за умови, що вона фактично здійснює контроль, пов'язаний із відповідною часткою, шляхом прямої чи опосередкованої участі в управлінні відповідними підприємствами, тобто бере участь у господарській діяльності, яку здійснюють ці підприємства;

- сам факт володіння контрольним пакетом акцій і наявність пов'язаних із ним прав, передбачених статутом або національним законодавством, не є достатнім для встановлення зв'язку та факту здійснення таким акціонером автоматичного одноосібного контролю над іншими підприємствами.

Захист довкілля, прав споживачів та здоров'я

Рішення Суду від 26 березня 2026 року (Справа С-338/24, клопотання про винесення попереднього рішення відповідно до статті 267 ДФЄС Апеляційного суду м. Руан (Франція))⁶.

Предмет справи. Клопотання про винесення попереднього рішення стосується тлумачення статей 10 та 13 Директиви Ради 85/374/ЄЕС від 25 липня 1985 року про наближення законів, підзаконних актів та адміністративних положень держав-членів щодо відповідальності за неякісну продукцію (далі – Директива 85/374/ЄЕС)⁷, а також щодо чинності статті 11 цієї Директиви з огляду на статтю 47 Хартії основних прав Європейського Союзу (далі – Хартія)⁸.

Клопотання подано в межах судового провадження між фізичною особою LF та компанією Sanofi Pasteur SA у справі про відшкодування ймовірної шкоди, завданої внаслідок вакцинації.

Апеляційний суд м. Руан (Франція) вирішив призупинити провадження для попереднього вирішення таких питань:

- чи слід тлумачити статтю 13 Директиви 85/374/ЄЕС з урахуванням її тлумачення у Рішенні від 25 квітня 2002 року у справі *González Sánchez* (C-183/00, EU:C:2002:255), таким чином, що потерпіла особа може посилатися на системи договірної або позадоговірної відповідальності, що ґрунтуються на інших підставах, ніж ті, що передбачені цією Директивою, і, відповідно, вимагати відшкодування шкоди за загальною системою відповідальності за вину, зокрема, посилаючись на введення продукту в обіг, відсутність належної пильності щодо ризиків, пов'язаних із продуктом, або загалом на наявність фактору небезпеки цього продукту;

- чи є стаття 11 Директиви 85/374/ЄЕС, згідно з якою права, надані потерпілому цією Директивою, припиняються після закінчення 10-річного строку з дати введення неякісного продукту в обіг, несумісною з положеннями статті 47 Хартії, оскільки вона позбавляє потерпілого, який зазнає прогресуючої шкоди, спричиненої неякісним продуктом, права на доступ до суду;

- чи можна тлумачити статтю 10 Директиви 85/374/ЄЕС, яка визначає дату початку трирічного строку позовної давності як «день, коли позивач дізнався або міг дізнатися про шкоду», таким чином, що строк починає відраховуватись лише з моменту, коли стає відомим повний обсяг шкоди, зокрема з моменту коли стан потерпілого стабілізується (тобто, якщо хвороба прогресує протягом якогось

⁶ Judgment of the Court (Second Chamber) of 26 March 2026 (Case C-338/24, request preliminary ruling under Article 267 TFEU from the Cour d'appel de Rouen (Court of Appeal, Rouen, France)). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62024CJ0338>

⁷ Директива Ради 85/374/ЄЕС від 25 липня 1985 року «Про наближення законів, постанов та адміністративних положень держав-членів щодо відповідальності за неякісну продукцію». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_348#Text

⁸ Charter of Fundamental Rights of the European Union. URL: https://eur-lex.europa.eu/eli/treaty/char_2012/oj/eng

періоду то строк позовної давності починає відраховуватися не з дня, коли шкода явно проявилася вперше і може бути пов'язана з неякісним продуктом, незалежно від подальшого розвитку негативних наслідків для потерпілого).

Висновки Суду

1. Статтю 13 Директиви 85/374/ЄЕС слід тлумачити таким чином, що вона не перешкоджає особі, яка постраждала внаслідок неякісного продукту, вимагати відшкодування шкоди від виробника на підставі загальної системи відповідальності. Зокрема, така особа може посилатися на те, що виробник ввів продукт в обіг, знаючи про його неякісність, не виконав обов'язку належної пильності щодо ризиків, пов'язаних із цим продуктом, або вчинив інші протиправні дії, пов'язані з його небезпечними властивостями.

2. Статтю 10(1) Директиви 85/374/ЄЕС слід тлумачити так, що трирічний строк позовної давності, встановлений цим положенням, відраховується з дати, коли позивач дізнався або мав би обґрунтовано дізнатися про: шкоду, яка стала остаточно очевидною та пов'язана з неякісним продуктом, незалежно від негативних наслідків для потерпілого; неякісність продукту; особу виробника. Це тлумачення виключає можливість визначення початку перебігу строку позовної давності виключно з моменту стабілізації наслідків шкоди.

3. Що стосується другого питання, Суд дійшов висновку, що його розгляд не виявив жодного чинника, який міг би поставити під сумнів чинність статті 11 Директиви 85/374.

Рішення Суду від 19 березня 2026 року (Справа С-526/24, клопотання про ухвалення попереднього рішення відповідно до статті 267 ДФЄС міського суду Арнсберга (Німеччина))⁹.

Предмет справи. Клопотання на попереднє рішення стосується тлумачення пункту 2 статті 4, статті 12(5) та статті 82(1) Регламенту (ЄС) 2016/679 Європейського Парламенту та Ради від 27 квітня 2016 року про захист фізичних осіб у зв'язку з обробкою персональних даних і про вільний рух таких даних, що скасовує Директиву 95/46/ЄС (Загальний регламент про захист даних – далі GDPR). Зазначене клопотання подано в межах провадження між Brillen Rottler GmbH & Co. KG – сімейною компанією, що здійснює діяльність у сфері продажу оптики, – та ТС, фізичною особою, у зв'язку з відмовою цієї компанії задовольнити запит ТС на доступ до його персональних даних відповідно до статті 15 GDPR.

Міський суд Арнсберга вирішив призупинити провадження у справі для попереднього вирішення таких питань:

---

⁹ Judgment of the Court (Fourth Chamber) of 19 March 2026. (Case C-526/24 request for a preliminary ruling under Article 267 TFEU from the Amtsgericht Arnsberg (Local Court, Arnsberg, Germany). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62024CJ0526>

- чи слід тлумачити друге речення першого підпункту статті 12(5) GDPR таким чином, що суб'єкт даних не може подавати запит на доступ під час свого першого звернення до контролера;

- чи слід тлумачити друге речення першого підпункту статті 12(5) GDPR таким чином, що контролер може відмовити суб'єкту даних у задоволенні запиту на доступ, якщо суб'єкт даних має намір використати цей запит для ініціювання позовів про відшкодування збитків проти контролера;

- чи слід тлумачити друге речення першого підпункту статті 12(5) GDPR таким чином, що підставою для відмови в наданні інформації може бути загальнодоступна інформація про суб'єкта, яка свідчить про систематичне висування ним вимог про відшкодування збитків до контролера у численних випадках порушення законодавства про захист персональних даних;

- чи слід тлумачити пункт 2 статті 4 GDPR таким чином, що запит на доступ суб'єкта даних до контролера відповідно до статті 15(1) GDPR та/або відповідь на такий запит становлять собою обробку у значенні зазначеного положення;

- чи слід тлумачити статтю 82(1) GDPR у світлі першого речення пункту 146 преамбули GDPR, таким чином, що лише шкода, якої суб'єкт даних зазнав або зазнає в результаті обробки, підлягає відшкодуванню; чи означає це, що для виникнення права на відшкодування відповідно до статті 82(1) GDPR (за умов наявності шкоди для суб'єкта даних) обов'язковою передумовою є здійснення обробки персональних даних такого суб'єкта;

- якщо відповідь на запитання 5 є ствердною: чи означає це, що суб'єкт даних, за наявності причинної шкоди, не має права на компенсацію згідно зі статтею 82(1) GDPR виключно на підставі порушення його права на доступ, передбаченого статтею 15(1) GDPR;

- чи слід тлумачити статтю 82(1) GDPR таким чином, що заперечення контролера щодо зловживання правом у зв'язку із запитом суб'єкта даних на доступ не може, з огляду на право ЄС, ґрунтуватися на тій обставині, що суб'єкт даних ініціював обробку своїх персональних даних виключно з метою подальшого пред'явлення вимог про відшкодування шкоди;

- у разі негативної відповіді на запитання 5 та 6: чи становить сама по собі втрата контролю та/або невизначеність щодо обробки персональних даних суб'єкта даних, пов'язана з порушенням статті 15(1) GDPR, нематеріальну шкоду у значенні статті 82(1) GDPR, чи для цього також необхідною є наявність додаткового (об'єктивного або суб'єктивного) обмеження та/або (істотної) шкоди для суб'єкта даних.

Висновки Суду. Суд розглянув разом перше-третє та сьоме питання і зазначив, що статтю 12(5) GDPR слід тлумачити таким чином, що перший запит на доступ до персональних даних, поданий суб'єктом даних до контролера відповідно до статті 15 GDPR, може вважатися «надмірним» у значенні цієї норми. Так відбувається, якщо контролер доведе, що, попри формальне дотримання умов, встановлених цими положеннями, такий запит був поданий не з метою

усвідомлення обробки цих даних і перевірки законності цієї обробки з подальшою можливістю захисту прав відповідно до цього Регламенту, а з наміром зловживання, таким як штучне створення умов, встановлених для отримання переваги від цього регламенту. Водночас факт того, що, згідно з публічно доступною інформацією, суб'єкт даних подавав значну кількість запитів на доступ до своїх персональних даних, а згодом звертався з вимогами про компенсацію до різних контролерів, може враховуватися для встановлення наявності такого зловмисного наміру.

У світлі відповідей на п'яте та шосте питання Суд зазначив, що статтю 82(1) GDPR слід тлумачити як таку, що надає суб'єкту даних право на відшкодування шкоди, завданої внаслідок порушення права доступу, передбаченого статтею 15(1) GDPR.

З огляду на надані відповіді на п'яте та шосте питання Суд дійшов висновку, що немає потреби надавати відповідь на четверте питання.

У відповідь на восьме питання Суд наголосив, що статтю 82(1) GDPR слід тлумачити таким чином, що немайна шкода, завдана суб'єкту даних, означає втрату контролю над його персональними даними або його невпевненість щодо того, чи були такі дані оброблені. Водночас має бути доведено, що суб'єкт даних фактично зазнав такої шкоди і його власна поведінка не була визначальною причиною її виникнення.

Оподаткування

Рішення Суду від 12 березня 2026 року (Справа С-527/24, клопотання про винесення попереднього рішення відповідно до статті 267 ДФЄС Податкового суду першої інстанції м. Пескара (Італія))¹⁰.

Предмет справи. Клопотання про винесення попереднього рішення стосується тлумачення статті 167 Директиви Ради 2006/112/ЄС від 28 листопада 2006 року про спільну систему податку на додану вартість зі змінами, внесеними Директивою Ради 2008/8/ЄС від 12 лютого 2008 року (далі – Директива про ПДВ)¹¹, з урахуванням принципів фіскальної нейтральності та пропорційності.

Клопотання подано в межах судового провадження між, з одного боку, Harry et Associés Sarl, компанією, зареєстрованою за французьким законодавством, та, з іншого боку, Agenzia delle entrate – Riscossione – Pescara (Податкова інспекція – Служба стягнення – м. Пескара, Італія) й Agenzia delle entrate – Centro Operativo di Pescara (Податкова інспекція – Операційний центр, м. Пескара, Італія) щодо заяви про повернення податку на додану вартість (далі – ПДВ).

Податковий суд першої інстанції м. Пескара (Італія) вирішив призупинити провадження для попереднього вирішення такого питання:

- чи виключають застосування статті 167 Директиви про ПДВ, а також загальних принципів фіскальної нейтральності та пропорційності обмеження права на відрахування ПДВ, що впливають із:

а) національних норм, передбачених статтею 21(2) Законодавчого декрету № 546/1992 та статті 38 bis.2 Указу Президента № 633/1972, які, дозволяючи визнавати недійсними заяви про відшкодування через технічний збій під час їх електронної передачі, фактично унеможливають звернення до суду та призводять до втрати права на відшкодування ПДВ;

б) принципу права, підтвердженого Верховним касаційним судом Італії, згідно з яким «заява про відшкодування ПДВ, яка через технічні несправності в електронній передачі даних є недоступною для перегляду податковими органами, не може вважатися підставою для виникнення ситуації мовчазної відмови, що підлягає оскарженню, оскільки податкові органи не мають можливості вжити відповідних заходів», що унеможливує прямий доступ до суду в цій справі та, відповідно, призводить до втрати права на відшкодування.

Висновки Суду. Статті 170 та 171(1) Директиви Ради 2006/112/ЄС від 28 листопада 2006 року про спільну систему податку на додану вартість, зі змінами, внесеними Директивою Ради 2008/8/ЄС від 12 лютого 2008 року, в поєднанні із другим реченням статті 15(1), статтею 20(1) та статтею 23(2) Директиви Ради

---

¹⁰ Judgment of the Court (Ninth Chamber) of 12 March 2026 (Case C-527/24, request preliminary ruling under Article 267 TFEU from the Corte di Giustizia Tributaria di primo grado di Pescara (Tax Court of First Instance, Pescara, Italy)). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62024CJ0527>

¹¹ Council Directive 2006/112/EC of 28 November 2006 on the common system of value added tax. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2006/112/oj/eng>

2008/9/ЄС від 12 лютого 2008 року, яка встановлює детальні правила відшкодування ПДВ, передбачені Директивою 2006/112/ЄС, платникам податків, які не зареєстровані в державі-члені відшкодування, але зареєстровані в іншій державі-члені, з урахуванням принципів нейтральності, пропорційності та належного адміністрування, слід тлумачити таким чином, що вони перешкоджають національному законодавству, як воно тлумачиться остаточним судовим рішенням. Зокрема, йдеться про ситуацію, за якої платник податків, зареєстрований у державі-члені, іншій, ніж держава-член відшкодування ПДВ, позбавляється як права на відшкодування ПДВ, так і права на доступ до суду з метою оскарження бездіяльності податкових органів держави-члена, до яких було подано заяву на відшкодування. Підставою для цього є те, що така заява не може вважатися поданою через технічний збій під час її електронної передачі.

Простір свободи, безпеки та правосуддя

Рішення Суду від 5 березня 2026 року (Справа С-458/24, клопотання про винесення попереднього рішення відповідно до статті 267ДФЄС адміністративного суду м. Зігмарінгена (Німеччина))¹².

Предмет справи. Рішення Суду стосується клопотання адміністративного суду м. Зігмарінгена (Німеччина) про винесення попереднього рішення щодо тлумачення статей 3(2), 27(1), 33(1) Регламенту (ЄС) № 604/2013 Європейського Парламенту та Ради від 26 червня 2013 року, який встановлює критерії та механізми для визначення держави-члена, відповідальної за розгляд заяви про міжнародний захист, поданої в одній із держав-членів громадянином третьої країни або особою без громадянства, а також Директиви 2013/32/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 26 червня 2013 року про спільні процедури надання та позбавлення міжнародного захисту. Спір виник у зв'язку з рішенням Федерального відомства з питань міграції та біженців Німеччини, яким було відхилено клопотання громадянина Сирії щодо надання притулку у Федеративній Республіці Німеччина та прийнято рішення про його депортацію до Італійської Республіки.

Предметом рішення є визначення й узагальнення особливостей доступу до процедури розгляду заяви шукача притулку щодо надання/позбавлення міжнародного захисту відповідно до положень Регламенту (ЄС) № 604/2013 та Директиви 2013/32/ЄС.

На розгляд Суду було винесено такі питання:

- чи слід тлумачити статтю 3(2) Регламенту (ЄС) № 604/2013 таким чином, що держава-член, яка визначає державу, відповідальну за розгляд заяви про міжнародний захист, зобов'язана продовжувати такий розгляд за критеріями, встановленими в Розділі III цього Регламенту, і сама стає відповідальною, якщо визначена за цими критеріями держава-член відмовляється брати на себе відповідальність за розгляд заяв шукачів притулку, щодо яких уже прийнято рішення про повернення;

- чи зобов'язана держава-член продовжувати розгляд справи за критеріями, встановленими в Розділі III зазначеного Регламенту, у випадку, коли в державі-члені, яка відмовляється брати на себе відповідальність, існують обґрунтовані ризики нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження із шукачем міжнародного захисту у значенні статті 4 Хартії основних прав Європейського Союзу (далі – Хартія);

- чи слід тлумачити статтю 33(1) Директиви 2013/32/ЄС таким чином, що вона не узгоджується з національним законодавством, відповідно до якого заява шукача притулку про надання міжнародного захисту відхиляється як неприйнятна

---

¹² Judgment of the Court (Second Chamber) of 5 March 2026 (Case C-458/24, request for a preliminary ruling under Article 267 TFEU from the Verwaltungsgericht Sigmaringen (Administrative Court, Sigmaringen, Germany). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62024CJ0458>

в разі, якщо держава-член, визначена відповідальною на підставі Регламенту (ЄС) № 604/2013, відмовляється брати на себе відповідальність;

- чи повинна держава-член, уповноважена визначати відповідальну державу, вважати, що така держава-член відмовляється брати на себе відповідальність у розумінні Регламенту (ЄС) № 604/2013, якщо міністерство внутрішніх справ цієї держави письмово повідомляє, що жодна особа, щодо якої прийнято рішення про передачу відповідно до цього Регламенту, не буде прийнята, а згодом ця держава заперечує свою відповідальність;

- чи порушує відмова держави-члена, визначеної відповідальною за прийняття шукачів притулку, щодо яких ухвалено рішення про їх передачу відповідно до Регламенту (ЄС) № 604/2013, суб'єктивні права таких осіб, а також чи передбачає стаття 27(1) цього Регламенту механізм ефективного захисту їхніх прав у разі такого порушення.

Висновки Суду. Вивчивши матеріали справи та проаналізувавши положення законодавства ЄС, зокрема Регламент (ЄС) № 604/2013, Директиву 2013/32/ЄС і Хартію основних прав Європейського Союзу, Суд ЄС дійшов таких висновків:

- *щодо процедури подання заяви про міжнародний захист.* Заявник не може бути переданий державі-члену, відповідальній за розгляд його заяви, якщо існують вагомні підстави вважати, що через системні недоліки у процедурі надання притулку та умовах прийому в цій державі йому або їй загрожує нелюдське або таке, що принижує гідність, поводження у значенні статті 4 Хартії. У такому випадку держава, яка визначає відповідальність, сама стає відповідальною, якщо передача неможлива до жодної держави-члена за встановленими критеріями або до держави першого звернення. Крім того, якщо передача не здійснюється у встановлений строк, відповідальність автоматично переходить до держави, що подала запит (стаття 29(2));

- *щодо правового становища відповідальної держави-члена.* Держава-член, визначена відповідальною, не може звільнитися від своїх обов'язків шляхом односторонньої відмови. Такі дії підривають функціонування системи та можуть свідчити про наявність системних недоліків. Водночас Регламент встановлює чіткі строки передачі (зокрема шестимісячний строк за статтею 29(1)), що забезпечують оперативне визначення відповідальної держави та ефективний доступ до процедури розгляду заяви. Відповідальна держава зобов'язана прийняти або повернути заявника;

- *щодо співпраці між державами-членами.* Держава, що подає запит, і відповідальна держава повинні взаємодіяти та проводити консультації з метою здійснення передачі у встановлені строки. Відповідальна держава зобов'язана сприяти передачі та не створювати перешкод для її реалізації;

- *щодо захисту прав заявників.* Регламент не передбачає прямого індивідуального механізму оскарження відмови відповідальної держави

виконувати свої зобов'язання. Захист прав забезпечується інституційно – через процедури порушення зобов'язань (статті 258-259 ДФЄС), а також через автоматичний перехід відповідальності після спливу строку передачі.

Узагальнення правової позиції Суду. Статтю 3(2) Регламенту слід тлумачити таким чином, що держава, яка визначає відповідальність, не зобов'язана автоматично перебирати її на себе у разі односторонньої відмови іншої держави, за відсутності системних недоліків. Водночас стаття 29(2) передбачає автоматичний перехід відповідальності в разі неможливості передачі у встановлений строк, а стаття 33(1) Директиви 2013/32/ЄС забороняє відхиляти заяву як неприйнятну лише з підстави відмови відповідальної держави її прийняти.

Загалом Регламент (ЄС) № 604/2013 встановлює чіткий та ефективний механізм визначення відповідальної держави-члена й спрямований на запобігання вторинним переміщенням шукачів притулку між державами-членами.

Рішення Суду від 26 березня 2026 року (Справа С-819/25, клопотання про винесення попереднього рішення відповідно до статті 267 ДФЄС Управління адміністративної юстиції Державної ради (Нідерланди))¹³.

Предмет справи. Це рішення Великої палати Суду ЄС стосується фундаментального обов'язку національних судів останньої інстанції звертатися до Суду ЄС із запитом про винесення попереднього рішення згідно зі статтею 267 ДФЄС. Суд розглянув питання сумісності з правом ЄС національного законодавства (зокрема Нідерландів), яке дозволяє таким судам відмовляти у зверненні до Суду ЄС, використовуючи лише спрощене мотивування, без конкретного зазначення, який саме виняток із принципу обов'язковості звернення (*винятки Cilfit*) було застосовано.

Предметом справи є тлумачення обсягу обов'язку національних судів або трибуналів останньої інстанції здійснювати преюдиціальний запит до Суду ЄС, а також їхнього обов'язку належним чином обґрунтовувати застосування винятків із цього обов'язку за наявності національних норм, що дозволяють відхиляти скарги у спрощеній (скороченій) формі.

Преюдиціальне питання було сформульоване так: чи слід тлумачити частину третьої статті 267 ДФЄС у світлі частини другої статті 47 Хартії, як таку, що перешкоджає національному законодавству (зокрема статті 91(2) Закону про іноземців), згідно з яким Управління адміністративної юстиції Державної ради як національний суд останньої інстанції може ухвалювати рішення у спрощеній формі без зазначення, який саме із трьох винятків з обов'язку звернення з преюдиціальним запитом підлягає застосуванню у справі, де порушується питання тлумачення права

---

¹³ Judgment of the Court (Grand Chamber) 24 March 2026 (Case C-767/23, request for a preliminary ruling under Article 267 TFEU from the Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (Administrative Jurisdiction Division of the Council of State, Netherlands). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62023CJ0767>

ЄС, незалежно від того, чи супроводжується таке питання прямим клопотанням про винесення попереднього рішення.

Висновок Суду. Суд дійшов висновку, що третій абзац статті 267 ДФЄС у світлі частини другої статті 47 Хартії основних прав Європейського Союзу слід тлумачити як такий, що не допускає національне законодавство, згідно з яким суд останньої інстанції може вирішувати питання тлумачення або дійсності норм права ЄС, порушене однією зі сторін, обмежуючись лише спрощеним (коротким) обґрунтуванням свого рішення. Це правило застосовується незалежно від того, чи зверталася сторона із прямим клопотанням до Суду ЄС.

Таке спрощене мотивування є допустимим лише у виняткових випадках, коли суд чітко й конкретно обґрунтовує, чому саме один із трьох винятків, визначених у рішенні у справі *Cilfit* від 6 жовтня 1982 року, підлягає застосуванню у конкретній справі.

У мотивувальній частині Суд підкреслив, що преюдиціальне провадження є «наріжним каменем» судової системи ЄС, який забезпечує єдність, послідовність і повну ефективність права ЄС через діалог між судами. Обов'язок судів останньої інстанції звертатися до Суду ЄС має на меті запобігти встановленню в державах-членах національної судової практики, яка суперечить нормам права Союзу.

Суд звільняється від цього обов'язку лише у трьох випадках: якщо питання є нерелевантним; якщо відповідна норма вже була витлумачена Судом ЄС; або якщо правильне тлумачення є настільки очевидним, що не залишає місця для розумних сумнівів.

Оскільки право на вмотивоване судове рішення впливає зі статті 47 Хартії, рішення суду повинно чітко відображати, на якому саме із трьох винятків ґрунтується відмова у зверненні. Обов'язок мотивувати відмову виникає щоразу, коли порушується питання права ЄС – незалежно від того, чи було його порушено стороною, чи ініційоване судом *ex officio*, і незалежно від наявності прямого клопотання про звернення до Суду ЄС.

Хоча спрощене мотивування може бути виправданим міркуваннями ефективності судочинства, воно не може підміняти обов'язок суду обґрунтувати, чому тлумачення права ЄС не є необхідним у конкретній справі.

Отже, Суд ЄС підтвердив, що національна процесуальна автономія та прагнення до оперативності судового розгляду не можуть обмежувати обов'язок судів останньої інстанції належним чином мотивувати відмову в поданні преюдиціального запиту. Суд навести конкретні та чіткі підстави такої відмови, пояснивши, чому питання права ЄС є нерелевантним, уже вирішеним або очевидним для забезпечення права на справедливий суд і збереження цілісності правопорядку ЄС.

Рішення Суду від 26 березня 2026 року (Справа С-819/25, клопотання про винесення попереднього рішення відповідно до статті 267 ДФЄС Брюссельського суду першої інстанції (Бельгія))¹⁴.

Предмет справи. Рішення Суду стосується клопотання Брюссельського суду першої інстанції (Бельгія) про винесення попереднього рішення щодо тлумачення Директиви Ради 2003/86/ЄС про право на возз'єднання сім'ї, зокрема статті 13(1), що розглядається разом зі статтями 2, 4, 7 та 24 Хартії основних прав Європейського Союзу (далі – Хартія). Спир виник між чоловіком, який проживає в Бельгії, його дружиною та їхніми чотирма малолітніми дітьми, які перебувають у секторі Газа (Палестина), з одного боку, та Королівством Бельгія – з іншого, у зв'язку з необхідністю виконання останньою зобов'язань щодо сприяння їхньому виїзду з цієї території з метою возз'єднання сім'ї.

Предметом рішення є визначення порядку та умов отримання візи, організації евакуації матері та чотирьох дітей із небезпечної території сектору Газа, які були розлучені зі своїм батьком, який проживає в Бельгії протягом двох років відповідно до вимог Директиви 2003/86 і Хартії основних прав Європейського Союзу.

На розгляд Суду було винесено такі питання:

1) коли держава-член, відповідно до вимог Директиви 2003/86 та з урахуванням рішення від 18 квітня 2023 року у справі С-1/23, видає візу з метою возз'єднання сім'ї, чи вимагає ця процедура особистої присутності одержувача візи під час видачі візи (особистого вручення) для перевірки його особи; 2) а також чи поширюється застосування права ЄС у розумінні статті 51 Хартії на процес видачі візи, зокрема необхідності її особистого вручення;

- у разі ствердної відповіді на перше питання – чи слід тлумачити статтю 13 (1) Директиви 2003/86 та статті 2, 4, 7 і 24 Хартії як такі, що зобов'язують державу-член, яка видала візу, за обставин, викладених у першому питанні, надати допомогу одержувачу (громадянину третьої країни), якщо він не може самостійно залишити країну проживання та перебуває в небезпеці, з метою забезпечення його виїзду та фактичного отримання візи;

- у разі ствердної відповіді на друге питання, чи слід вважати, що допомога, яка надається відповідно до зазначеного законодавства, має включати або залучення одержувача візи (громадянина третьої країни) до процесу евакуації, організованого відповідною державою-членом для визначених нею категорій осіб, на тих самих умовах, навіть якщо цей одержувач формально не належить до таких категорій, або принаймні інформування органів влади будь-якої третьої країни, яка перешкоджає його виїзду до Європейського Союзу, про намір цієї особи проживати в ЄС та наявність у неї відповідної візи, навіть якщо таке інформування не передбачене процедурою евакуації;

---

¹⁴ Judgment of the Court (Fifth Chamber) of 26 March 2026. Case C-819/25 request for a preliminary ruling under Article 267 TFEU from the tribunal de première instance francophone de Brussels (Brussels Court of First Instance (French-speaking), Belgium). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62025CJ0819>

- чи слід тлумачити статтю 13(1) Директиви 2003/86/ЄС окремо чи в поєднанні зі статтями 2, 4, 7 та 24 Хартії основних прав Європейського Союзу таким чином, що в разі, коли громадянину третьої країни було надано візу з метою возз'єднання сім'ї та він подав оригінали документів на її отримання дистанційно, держава-член має право вимагати його особистої присутності в дипломатичному або консульському представництві; а також чи покладає таке тлумачення на державу-член обов'язок організувати евакуацію цієї особи або взаємодіяти з однією чи кількома третіми країнами з метою сприяння такій евакуації у ситуації, коли особа не має можливості самотійно залишити територію сектору Газа, де існує небезпека.

Висновки Суду. Вивчивши матеріали справи та проаналізувавши положення законодавства ЄС, зокрема Директиву 2003/86/ЄС і Хартію основних прав Європейського Союзу, Суд ЄС дійшов таких обґрунтованих висновків:

- *щодо сфери дипломатичного та консульського захисту на рівні ЄС.* Статті 20(2)(с) і 23 ДФЄС, а також стаття 46 Хартії застосовуються виключно до громадян ЄС, які перебувають на території третьої країни, де держава-член їхнього громадянства не має представництва, а також, відповідно до статті 5 Директиви 2015/637, до членів їхніх сімей, які їх супроводжують і не є громадянами Союзу. Ці положення не поширюються на громадян третіх країн, які мають право на возз'єднання сім'ї відповідно до Директиви 2003/86/ЄС. Відтак включення таких осіб до процесу евакуації з небезпечних територій (зокрема сектору Газа) або надання допомоги у формі інформування органів влади третіх країн про їхній намір виїхати з цієї території для подальшого в'їзду до Бельгії потребувало б заходів, що виходять за межі вимог статті 13(1) цієї Директиви;

- *щодо запитів про організацію евакуації громадян третіх країн.* Такі запити не охоплюються сферою застосування Директиви 2003/86/ЄС, у зв'язку з чим відмова в їх задоволенні не є імплементацією права ЄС у розумінні статті 51(1) Хартії. Отже, вони не можуть ґрунтуватися на положеннях Хартії;

- *щодо порядку та умов отримання візи.* Отримання візи передбачає особисту присутність заявника, тобто необхідність його явки до дипломатичного або консульського представництва держави-члена, а не здійснення цієї процедури дистанційно.

Правова аргументація Суду зводиться до такого. Статтю 13(1) Директиви 2003/86/ЄС, розглянуту в поєднанні зі статтями 2, 4, 7 і 24 Хартії, слід тлумачити таким чином, що громадянин третьої країни, якому надано візу з метою возз'єднання сім'ї, навіть за умови дистанційного подання оригіналів документів та перевірки його особи, зобов'язаний особисто з'явитися до дипломатичного або консульського представництва відповідної держави-члена для отримання цієї візи. Водночас держава-член не зобов'язана організувати евакуацію такої особи або взаємодіяти із третіми країнами з метою сприяння її виїзду в разі неможливості самотійно залишити небезпечну територію.

Рішення Суду від 24 березня 2026 року (Справа С-521/21, клопотання про винесення попереднього рішення відповідно до статті 267 ДФЄС районного суду в м. Познань – Старе Місто в м. Познань (Польща))¹⁵.

Предметом справи є преюдиціальний запит щодо тлумачення статті 2, статті 6(1)-(3) та другого абзацу статті 19(1) Договору про Європейський Союз (далі – ДЄС) у поєднанні зі статтею 47 Хартії основних прав Європейського Союзу (далі – Хартія). Справа стосується незалежності судової влади та дотримання вимоги щодо «суду, встановленого законом» у контексті законності призначення суддів звичайних судів у Польщі за поданням Крайової ради судочинства Республіки Польща (далі – KRS), незалежність якої була поставлена під сумнів.

На розгляд Суду були винесені такі питання:

- чи слід статті 2, 19(1) ДЄС та статтю 6(1)-(3) ДЄС у поєднанні зі статтею 47 Хартії тлумачити таким чином, що суд не є «судом, встановленим законом», якщо до його складу входить особа, призначена на суддівську посаду в результаті процедури, в межах якої:

а) кандидат, якого має призначити на посаду Президент Республіки Польща, був обраний чинною KRS, сформованою з порушенням конституційних і законодавчих положень Польщі, яка не є незалежним органом і до складу якої не було обрано представників судової влади незалежно від виконавчої та законодавчої влади, внаслідок чого фактично не було належного подання про призначення на суддівську посаду відповідно до національного законодавства;

б) учасники конкурсу були позбавлені права на судове оскарження відповідно до статей 2, 19(1) ДЄС та 6(1)-(3) ДЄС у поєднанні зі статтею 47 Хартії;

- чи слід тлумачити статті 2 та 19(1) ДЄС у поєднанні зі статтею 47 Хартії таким чином, що у випадку, коли до складу суду входить особа, призначена за обставин, викладених у першому питанні:

а) зазначені положення виключають застосування норм національного права, які відносять перевірку законності призначення такої особи на суддівську посаду до виключної компетенції Палати надзвичайного контролю та громадських справ, сформованої виключно з осіб, призначених за аналогічних обставин, а також передбачають неприйняття до уваги будь-яких заперечень щодо такого призначення з огляду на інституційний і системний контекст;

б) зазначені положення вимагають, з метою забезпечення ефективності права ЄС, тлумачення норми національного права таким чином, щоб суд мав можливість за власною ініціативою усунути таку особу від розгляду справи на підставі правил, які за аналогією застосовуються нездатного здійснювати правосуддя (*iudex in habilis*);

в) чи вимагають зазначені положення від національного суду, з метою забезпечення застосування права ЄС та досягнення його *effet utile*, не брати до уваги

---

¹⁵ Judgment of the Court (Grand Chamber) of 24 March 2026 (Case C-521/21, REQUEST for a preliminary ruling under Article 267 TFEU from the Sąd Rejonowy Poznań - Stare Miasto w Poznaniu Poland). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62021CJ0521>

рішення національного конституційного суду в тій частині, в якій ним визнається несумісним із національним правом розгляд клопотання про відвід судді на підставі недійсності його призначення та невідповідності вимогам ЄС щодо незалежного та неупередженого суду, попередньо встановленого законом, у значенні статті 19 (1) ДЄС у поєднанні зі статтею 47 Хартії;

г) чи вимагають зазначені положення вимагають від національного суду, з метою забезпечення застосування права ЄС та досягнення його *effet utile*, не брати до уваги рішення національного конституційного суду, якщо воно перешкоджає виконанню ухвали Суду ЄС про застосування тимчасових заходів, якою наказано призупинити застосування національного законодавства, що унеможливило перевірку національними судами дотримання вимог ЄС щодо незалежного й неупередженого суду, попередньо встановленого законом, у значенні статті 19(1) ДЄС у поєднанні зі статтею 47 Хартії.

Висновки Суду. Вивчивши матеріали справи, Суд дійшов висновку про необхідність розгляду поставлених питань виключно у світлі другого абзацу статті 19(1) ДЄС та статті 47 Хартії без окремого тлумачення статті 6(1)-(3) ДЄС, оскільки суд, який подав запит, не навів причин, що обґрунтовували б необхідність тлумачення цього положення.

Цим рішенням Суд підтвердив, що право на ефективний судовий захист вимагає, щоб кожен суддя, який розглядає справу у сферах, охоплених правом ЄС, відповідав критеріям незалежності та був «судом, встановлений законом». Суд також наголосив, що національні суди повинні фактично ігнорувати обмеження, встановлені національним законодавством або рішеннями конституційних судів, якщо вони перешкоджають перевірці дотримання стандартів незалежності суддів.

Хоча порядок призначення суддів належить до компетенції держав-членів, вони зобов'язані дотримуватися вимог щодо забезпечення незалежності судової влади. Водночас не кожне порушення процедури призначення означає, що суд не є «судом, встановленим законом» – таке порушення повинно мати фундаментальний і системний характер.

Суд визнав наявність системних проблем із незалежністю судової влади в Польщі, пов'язаних із реформуванням KRS, водночас наголосивши, що національні суди мають здійснювати оцінку кожної конкретної справи доти, доки не буде сформовано належну законодавчу основу для усунення цих проблем.

Це рішення має принципове значення для зміцнення принципу верховенства права, оскільки надає національним судам інструменти для захисту правопорядку ЄС навіть у випадках, коли положення внутрішнього законодавства підривають незалежність судової влади.

З огляду на наведене Велика палата Суду дійшла таких висновків у цій справі:

1. Другий абзац статті 19(1) ДЄС, стаття 47 Хартії основних прав Європейського Союзу та принцип верховенства права ЄС слід тлумачити як такі,

що виключають застосування норм національного законодавства та практики конституційного суду, які наділяють окремий орган виключною компетенцією щодо розгляду заяв про відвід судді, поданих у зв'язку з обставинами його призначення, одночасно позбавляючи цей орган повноважень перевіряти законність самої процедури призначення.

Національний суд, який розглядає заяву про відвід такого судді, зобов'язаний не застосовувати відповідні норми національного законодавства або рішення конституційного суду, що обмежують його повноваження, самостійно перевірити законність призначення судді та встановити, чи відповідає він вимозі бути «судом, встановленим законом». Якщо виявлені порушення процедури призначення є настільки серйозними, що суддя більше не може вважатися законно призначеним, суд повинен ухвалити рішення про його відвід.

2. Другий абзац статті 19(1) ДЄС та статтю 47 Хартії слід тлумачити таким чином, що вони не перешкоджають визнанню «незалежним і неупередженим судом» суду у складі одного судді, призначеного за процедурою, яка мала певні недоліки, зокрема якщо:

- кандидатуру судді рекомендував орган, незалежність якого викликає сумніви щодо законності процедур призначення (зокрема реформована KRS);
- учасники конкурсу не мали права на ефективне судове оскарження результатів.

Водночас це можливо лише за відсутності інших серйозних обставин, які в сукупності з наведеними факторами могли б об'єктивно поставити під сумнів незалежність або неупередженість конкретного судді.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

* Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.